

Det nytter

0-6 års området skaber resultater

BUPL Midtsjælland

En meget vigtig alder

Vi står på et samfundsmæssigt udviklingstrin, hvor 95 % af alle børn mellem 3 og 6 år går i daginstitution. Det betyder, at daginstitutionernes samfundsmæssige funktion bliver en vigtig del af et sammenhængende uddannelsessystem i Danmark med fokus på dannelse, opdragelse, omsorg, leg og læring.

Derfor blev de pædagogiske læreplaner indført i 2004 i daginstitutionerne med læring som et centralt begreb. Tidligere var der meget fokus på leg. Leg og læring er dog ikke hinandens modsætninger, men mere hinandens forudsætninger.

Et barn, der er fyldt 6 år, har allerede lært ca. 80 % af dets samlede livslæring. Det vil sige, at den indsats, pædagogerne gør for børn i 0-6 års alderen, har en enorm betydning for, hvilke mennesker vi udvikler.

Pædagogernes arbejde består for en meget stor del af en integreret og forebyggende indsats i forhold til børn med særlige problemstillinger. En anden vigtig funktion er en tidlig tværfaglig indsats over for truede børn.

Pædagogernes indsats har en stor betydning for barnets sociale udvikling. Derfor er det vigtigt, at pædagoger er gode rollemodeller for børnene og skaber rammerne for børnenes sociale fællesskaber.

Børnegruppen har stor socialiserende betydning. Det er igennem børnegruppen, at børn lærer de sociale spilleregler, værdier og normer, som de benytter sig af resten af livet. Det pædagogiske arbejde med socialiseringsprocessen, hvor børnenes personlighed formes, er vigtigt for barnets fremtid i samfundet. Denne udvikling vil man ikke kunne opnå i familien.

Men familien kan give mange andre ting, så derfor er et godt samarbejde mellem pædagoger og forældre så vigtigt.

Bertha Langhoff Hansen
Formand for BUPL Midtsjælland

Det får de i "verdens bedste børnehave", som Henrik Leth kalder sønnernes daginstitution. Her er nærhed, ansvar, omsorg for mennesker og dyr og respekt for naturen en selvfølgelig del af hverdagen. Og så er størrelsen overskuelig

Af Dorde Køhler, journalist
Foto: Tine Borring

Når Lukas og Silas på 6 og 4 år ser en bille med en rød plet på skjoldet, stopper de op, prøver at finde ud af, hvad det er for en slags bille, og hvad den hedder. De fleste andre børn, som drengenes far, Henrik Leth kender, vil bare tænke: Nå, det er bare en bille, der går forbi. Og sådan er det med det meste.

Denne videbegærlighed og nysgerrighed giver Henrik

Leth sønnernes børnehave, "verdens bedste", æren for. Den hedder Agersøgaard Naturbørnehave, hører under Hvalsø Kommune og har til huse på en nedlagt landejendom i landsbyen Vester Saby. Børnehaven rummer 40 børn, 3 geder, 6 kaniner, masser af fugle i voliere, fisk og lejlighedsvis hesten Krølle, som børnehavens leder, Dorte Foged, af og

til bruger som transportmiddel til og fra arbejde. Og hvad der ellers løber til af absolut velkomne biller, larver, tudser, salamandere, bænkebidere og andet småkravl.

- Naturbørnehaven er et fantastisk alternativ til de meget store institutioner, som nemt bliver mainstream og systemorienterede, siger Henrik Leth.

Lukas, Silas og far, Henrik Leth

Og der er rift om den, det kan vi se på ventelisterne.

Agersøgaard er ikke for stor og ikke for lille. Her er børn nok til, at alle kan finde gode venner, og samtidig er den overskuelig, både for børnene og for os som forældre. Man når at lære både personalet og forældregruppen at kende og at føle den nærhed og menneskelighed, der er så vigtig. At det er sådan, skyldes ifølge Henrik Leth flere ting. Dels en dygtig leder og et godt og engageret

personale, hvor alle har forskellige forcer og ansvarsområder. Det har man forstået at udnytte, så alle bringer noget forskelligt ind i dagligdagen.

- Det betyder meget for os som forældre, at børnene er meget ude. Børnehavebørn skal først og fremmest bevæge sig og have stimuleret deres nysgerrighed på livet. Resten skal de nok få, når de kommer i skole. Børn i den her alder lærer med alle sanser og skal have lov til at være børn og

Andreas, 5 1/2 år: - Vi har fire slags dyr, og det er mig, der har givet børnehaven fiskene. Min far var lidt ked af det, fordi det var mig og ham, der havde købt dem. Min mor syntes bare, vi skulle give dem til børnehaven, hun var nok ikke så glad for dem.

sidde i træerne. De leger og lærer på samme tid. Blandt andet lærer de at tage hånd om naturen, dyrene og hinanden, fordi naturen bruges som et pædagogisk redskab.

Alle er nødvendige
- Her er så mange oplevelser at få, siger Dorte Foged. Med naturen og med dyrene. Det er en dejlig måde at være sammen på. Og børnene lærer så meget, uden det bliver for tænkt. Vi har ikke skemaer for, hvem der skal ordne og fodre dyrene. Vi gør det bare. Børnene ved, at det handler om, at vi er her sammen, og at vi har nogle opgaver, vi skal løse sammen. Det er os voksne, der har ansvaret, men børnene deltager lige som i en stor familie eller en virksom-

hed. Alle er nødvendige, for at stedet kan fungere. Vi holder selvfølgelig øje med, om der er nogle børn, der ikke er med af sig selv. Så forsøger vi at give dem lysten. Men generelt kommer der altid en stor flok børn, når vi siger: Nå, nu skal kaninerne fodres. De ved, at får kaninerne ikke mad, dør de af sult. Og når vi tænder bål, kommer børnene med det samme og lægger brænde på.

Dorte Foged fortæller, at den røde tråd i hverdagen er årstidernes skiften og traditioner. Det er en del af årsplanen, og har afgørende betydning for, hvad man foretager sig. Ellers kommer aktiviteterne og dermed læringen af sig selv. F.eks. studierne af de smådyr, der myldrer frem, når man vender en sten eller det herlige ved at gå en tur på en grå regnvejrsdag (i den rigtige påklædning, forstås) og synge vandsange.

Børnehaveleder Dorte Foged

Dyrene skal have det godt

- Det er en god børnehave, og der er mange at lege med, fortæller Lukas på 6 år, der nu går i børnehaveklasse, men er med sin far en tur i den gamle børnehave for at hente lillebror Silas på 4.

- Den gang jeg gik her, fodrede vi også dyrene, fordi vi syntes, det var sjovt og fordi, de var sultne. De skulle jo have det godt.

- Det er sjovt at komme i børnehaven nu, selvom jeg har fået mange nye venner i skolen. Jeg kender mange af børnene, og jeg går nu i klasse med nogle fra børnehaven. I starten var det lidt anstrengende at gå i skole, men det er det ikke mere.

Robuste og glade børn

- Vi prøver at vende det hele til noget godt, siger Dorte Foged. Vi vil gerne have, at børnene, når de forlader os, er glade og robuste mennesker, som tør gå ud i livet med gå-på-mod, og som selv kan tage stilling og se muligheder.

- Vi kan se, at det fælles ansvar for, at stedet skal fungere, smitter af på børnene socialt. De viser meget omsorg for hinanden. Vi har en gruppe små børn, der skal sove hver dag, og de store piger elsker at putte

dem. En 3-årig spørger f.eks. en 4-årig i stedet for at spørge os: Er det dig, der skal putte i dag? Det er dejligt at se, at de har den tryghed, og at de ved, at de kan bruge hinanden. De har meget omsorg til overs for hinanden, og det vil vi gerne bevare.

Dorte Foged er meget glad for forældregruppen: - Man kan mærke, at forældrene har børnehaven tænkt ind i deres liv derhjemme. Hvis de er på ferie, har de måske en spændende sten med hjem til os.

Måske får farfars rensdyrgevir lov til at hænge her, mens barnet går her. Eller oldemors tegning. Det er en del af kulturen, og det er dejligt for børnene, at de to verdener ikke er så adskilt, at der er en rød tråd også her. Forældrene er glade for at kende børnenes hverdag, kommer med hø, frugt og grønt fra haven og deltager aktivt i vores arbejdsdage.

Dagpleje og skole

Den røde tråd går også både til dagpleje og skole. En gruppe dagplejere fra Vester Saby kommer på besøg med deres børn et par gange om ugen. Så klapper de gederne og kaninerne. De er også med til forskellige arrangementer, og det synes Dorte Foged, er rigtig godt, fordi det gør det meget nemmere for børnene, når de skal i børnehave. De kender navnene og stedet.

- Når vores børn skal i skole, er det heller ikke fremmed for dem. De får gradvist at vide, at de er på vej mod noget nyt gennem aktiviteter rettet mod skolen. Desuden følger deres personlige mappe fra børnehaven med. Men ellers får de lov til at være de børn, de er, med behov for at lege og bruge deres krop.

- Der gik på et tidspunkt nogle historier om, at de børn fra natur- og skovbørnehaverne først skulle hives ned fra træerne, før de kunne begynde at lære noget. Men det er efterhånden nogle år siden. Nu hører vi fra skolen, at vi har nogle meget videbegærlige børn. Og det er positivt.

Ned på jorden

To måneder i praktik på Agersøgaard Naturbørnehave har i bogstaveligste forstand fået pædagogstuderende Michael Nielsen ned på jorden. Han siger:

- Jeg er på et stadie, hvor jeg egentlig føler mig afslappet hele dagen. Børnene har mulighed for at tumle rundt, som de lyster, og det er godt for dem og bestemt også for hele klimaet i institutionen. Larmen bliver reduceret, og stressniveauet er lavt. Det giver børnene ro til at finde sig selv og hinanden.

- Børnene klarer stort set sig selv og kan altid finde på noget. Vi skal ikke sætte dem i gang hele tiden. De er også gode til at trøste hinanden, og tit bliver vi voksne slet ikke involveret.

Praktiktiden har gjort det klart for Michael Nielsen, hvad han skal lave, når han "bliver stor":

- Noget med børn. Helt klart. Og skal jeg være i en børnehave, så bliver det en naturbørnehave.

Vi vinder noget børneliv

Sammenhængen mellem dagpleje og børnehave betyder, at vi i langt højere grad kan tilgodese det enkelte barns behov, siger lederen af Børnehuset i Gørlev, Jesper Lilholt. Vi kender forældrene og situationen omkring barnet, fra det bliver født og til skolealderen

Af Dorde Køhler, journalist

Foto: Tine Borring

Han kan ikke dokumentere det sort på hvidt. Men Jesper Lilholt, leder af den selvejende institution i Gørlev, Børnehuset, der ud over børnehave også rummer otte dagplejere, er overbevist om, at sammenhængen mellem dagpleje og børnehave gør en forskel. For børnene og deres forældre. Og for hele personalet.

- Vi kender forældrene og situationen omkring barnet stort set fra fødslen og følger familien, til barnet når skolealderen, siger Jesper Lilholt. Den lange, tætte kontakt gør, at vi kan sætte ind med en tidlig indsats, hvor og når det er nødvendigt. Vi skal f.eks. ikke bruge trekvart år af børnehavetiden til at vurdere barnets udvikling, fordi vi kender det og dets familie fra dagplejen. Det giver en øget tryghed for forældrene, at vi har den hel-

hed, for der ligger jo nogle udviklingselementer i de tidlige år i dagplejen, hvor personligheden bliver anlagt, som er grundlæggende for, at vi får et godt udgangspunkt for at arbejde videre med barnet i børnehaven. Vi tror på, at vi på den baggrund kan levere nogle

harmoniske og velfungerende børn til børnehaveklasserne. Vi tror på, at vi vinder noget børneliv på den her facon.

Vigtigt for Jesper Lilholt er det også, at institutions- og dagplejelederne i Gørlevs to daginstitutioner sidder med ved visiteringen og har

indflydelse på, hvilken institution, der matcher det enkelte barns behov. Er der talevanskeligheder, kan det blive Børnehuset, hvor man har sprog-pædagog til rådighed. Også selvom barnet har været i naboinstitutionens dagpleje. Naboinstitutionen kan så tilbyde andre "specialiteter".

- Vi ser os ikke som konkurrenter, men som ligeværdige samarbejdspartnere, som kan tilbyde noget forskelligt.

Videre til skolen

Jesper Lilholt kan se en klar fordel ved, at denne sammenhæng i barnets første seks år rakte videre op i skolen.

- Der er et stykke vej endnu. Der er selvfølgelig mundtlig overlevering, men jeg tror, det ville være gavnligt, hvis vi udviklede nogle redskaber, der synliggjorde, hvordan det enkelte barn lærer bedst. Vi ved jo fra børnehaven, hvem der lærer bedst ved at ligge på

gulvet med et stort stykke papir, hvem der kan sidde stille og roligt og modtage, og hvem der helst skal have det i hænderne. Den viden kunne man godt have glæde af i skolen. Det udvikler vi og bruger en del ressourcer på hele tiden.

Tilbage til dagplejen

Dagplejere og de ansatte i børnehaven er ifølge Jesper Lilholt meget forskellige personalegrupper med forskellige behov og daglige miljøer.

- For mig er det som at lede to forskellige virksomheder. Og i virkeligheden praktiserer vi også to forskellige pædagogikker. I institutionen arbejder vi tæt med kolleger og med større børnegrupper og specialiserer os derfor til en vis grad, hvor imod dagplejehjemmene meget tydeligere kan imødekomme det enkelte barn. Dagplejen er mere favnende.

- Men jeg synes, vi har stort udbytte af hinanden. Vi har i et års tid arbejdet med læreplaner begge steder, og jeg kan se parallellerne og gensidigheden i samarbejdet. Vi får mange gode ideer fra dagplejerne til, hvordan vi i institutionen kan arbejde videre med de yngste børn i forhold til læring.

En anden vigtig del af kulturen i Børnehuset er dagplejernes besøg i børnehaven. De bliver opfordret til så ofte som muligt at lægge vejen forbi, de har depot i kælderens og postbakke til deres information.

- Det er en stor fordel også for børnehavepersonalet at kunne knytte kontakter til dagplejerne og deres børn. Børnene lærer personalet at kende, og personalet ved, hvilke børn der kommer. Allerede der starter en vidensdeling om barnet, så man ikke skal starte forfra.

Tydelige i gadebilledet

- Hvilke krav stiller du, når du skal ansætte en dagplejer?

- Det skal være et modent, roligt menneske, der udstråler omsorg. Der skal være god plads i hjemmet, en hensigtsmæssig indretning, et godt udeareal og sikkerhed. Og man skal være bevidst om, at man bestrider en offentlig stilling. Det betyder, at man skal bære sig ansvarsfuldt og ikke have en smøg i kæften, når man går gennem byen med barnevognen. Som dagplejer bliver man også i fritiden målt og vejret af forældregruppen i byen, hvor de fleste kender de fleste. Så det er altså også noget med, hvordan man ter sig til byfesten. Faktisk er det de samme krav, jeg stiller til personalet i børnehaven.

- Endelig gør jeg meget ud af mangfoldigheden, at de har forskellige kompetencer, som kan matche de enkelte familiers ønsker. Nogle familier ønsker udeliv, andre dyre- og røgfri hjem. Dagplejerne griber opgaven an på meget forskellig vis, og det kan vi sagtens rumme. Jeg ser det tydeligt i vores legestue for dagplejerne, hvor de enkelte byder ind med det, de er særligt gode til. Og det er en styrke.

Dagplejer Karina Nielsen

Børnehuset er livlinen

Her lander de små børn ikke på en fremmed planet, når de skal i børnehave, mener dagplejer Karina Nielsen om den tætte sammenhæng mellem dagpleje og børnehave

- Det vil altid være et skift, når børn skal fra dagplejen til børnehaven. Men fordi vi dagplejere er ansat af Børnehuset her i Gørlev og har vores jævnlige gang med vores børn i børnehaven og en nær tilknytning til både ledelsen og personalet, bliver overgangen ikke brat. Børnehuset er vores livline under hele forløbet med de små børn. Børnene kender rummene, legepladsen og personalet, og det betyder meget, når de skal fra det her lille trygge sted til den store børnehave. Det er ikke som at komme til en fremmed planet.

Karina Nielsen har været dagplejer i fem år. Hun har altid været omgivet af og passet masser af børn og har selv tre.

- Og så var jeg pludselig dagplejer. Jamen, det er bare mig at arbejde med børn.

Det er et dejligt job med gode udfordringer. Der er mange fordele og positive elementer i at arbejde hjemme, f.eks. siger mine store børn, at det er som at have fire små nye søskende.

På spørgsmålet om det ikke kan være ensomt, og om hun ikke savner voksenkontakt, svarer hun resolut nej. Hun har gode kolleger, og de "render tit sammen" med deres børn og laver ting og sager.

- Vi har et fint sammenhold, og vi har ofte besøg af Berit Madsen, som er souschef i Børnehuset og vores jobmæssige kontaktperson. Vi kan altid få fat i hende eller lederen, Jesper Lilholt. Vi er en del af institutionen og har samme muligheder for støtte og opbakning som pædagogerne i Børnehuset. I virkeligheden er det en luksus at kunne trække på dem, når vi har brug for det og ellers køre vores egen lille virksomhed herhjemme. Det er en super kombination.

Hver dagplejer i Gørlev har sin egen profil, og udeliv udgør en stor del af Karina Niensens, ligesom hun kan lide at arbejde med børnene i køkkenet.

- Jeg vil gerne have, at de børn, der har været hos mig bliver små rolige og trygge mennesker. De skal have det godt og ikke nødvendigvis køre i et helt fast mønster. Er man træt, må man godt sove før kl. 12 og har man ondt, fordi man får bisser, dropper

10 vi bare skovturen.

Dagpleje og børnehave - én virksomhed

Gørlev by har to daginstitutioner og to adskilte dagplejegrupper, der er tilknyttet hver sin institution. Den ene er den selvejende institution, Børnehuset. Her er Jesper Lilholt ikke bare leder af børnehaven med de 3-6 årige, men også af dagplejen. De otte dagplejere er ikke ansat af kommunen, men af Børnehuset. Sådan har det været, siden man i Gørlev etablerede dagplejen for 28 år siden. Og det er en unik konstellation med masser af tydelige fordele.

Jesper Lilholt: - Vi ville alle sammen gerne bevare denne ordening også efter kommunesammenlægningen, hvor vi bliver til Ny Kalundborg Kommune. De andre fire kommuner får én stor kommunal dagpleje, men man har valgt at lade os i Gørlev fortsætte som hidtil. Om et år skal der evalueres, så vi skal være både tydelige og synlige og sælge varen, hvis vi skal fastholde vores gode normering og ressourcer til tilsyn og kontakt med dagplejedelen. Og det er vigtigt.

Hele familien er vores bord

I Børnehuset Nord i Slagelse er der ikke noget, der er naturligt eller en selvfølge. 75 pct. af børnene stammer fra andre kulturer, og skal både børn og familier føle sig trygge, kræver det et fordomsfrit personale, der kan rumme hele familien, dens kultur, traditioner og små og større problemer

Af Dorde Køhler, journalist

Foto: Tine Borring

En libanesiske mor kan blive voldsomt forskrækket, når hun hører, at børnene i vuggestuen ofte sover i det fri. Den situation ville ikke forekomme i Mellemøsten. Hun vil f.eks. sige: Jamen det er november og det er koldt. Holder I da ikke af børnene, når I sætter dem udenfor?

En anden mor, måske fra Bosnien eller et afrikansk land, der ser de små børn i børnehaven selv knokle med snørebåndene, vil sige stort set det samme: Holder I ikke af dem? Er det derfor, I ikke vil hjælpe dem? De er så små, og de kan ikke selv.

Afdelingsleder Marlene Munk

Det er det, afdelingsleder Marlene Munk i Børnehuset Nord i Slagelse mener, når hun siger, at i en institution med ca. 75 pct. tosprogede familier er der ikke noget, der er en selvfølge. Hvad der for danske forældre er en helt naturlig ting, er for andre kulturer ofte en by i Rusland.

Børnehuset Nord

1. februar i år blev vuggestuen Bifrost og børnehaven Nordparken, der ligger dør om dør i Slagelses nordby lagt sammen til 0-6 års institutionen Børnehuset Nord. Der er i dag 30 vuggestuebørn og 74 børnehavebørn. Mellem 70 og 75 pct. af børnene er tosprogede og repræsenterer generelt 10-15 forskellige kulturer. Den tyrkiske og den arabiske gruppe er klart de største, men der er også mange somaliske og bosniske børn. En af medarbejderne stammer fra Marokko og to fra Bosnien, hvilket ifølge institutionsleder Ole Lund har stor signalværdi. Det er med til at dokumentere institutionens grundholdning om rummelighed, fordomsfrihed og åbenhed. Og så er det udviklende for det øvrige personale.

Institutionsleder Ole Lund uddyber: - Sådan nogle situationer kræver ofte en lang pædagogisk forklaring. Jo, vi holder af børnene, og det er ikke fordi, vi er dovne og ikke vil hjælpe dem. Vi udfordrer dem blot til at udvikle sig og blive selvhjulpne.

12

- Vores mission er hele tiden at fortælle, hvorfor vi gør, som vi gør, og hvad der er godt ved det. Som regel forstår familien vores hensigt. Vi giver selvfølgelig også plads til uenighed. Vi skal ikke være formynderiske, men bare forklare, at det er den måde, vi arbejder på og hvorfor.

Børnehuset Nord har bevidst valgt at møde forældrene fra andre kulturer der, hvor de står. At ting tager tid, ligger hele tiden i baghovedet, og det har helt tydeligt givet pote.

Ole Lund: - Vi har familier med fire børn, som giver udtryk for, at de har valgt os til alle børnene, fordi vi giver hele familien tryghed og lytter til dem. Fordi vi er rummelige, fordomsfri og imødekomende i både kulturelle og sociale spørgsmål.

Øjenhøjde

Trygheden ved institutionen og tilliden til personalet er ikke kommet af sig selv, men er resultatet af en udvikling og en bevidst målsætning i hele institutionen.

- Vi har systematisk opbygget en viden om

familiernes baggrund, siger Marlene Munk. Personalet har været på en 10 uger lang uddannelse på Odense Seminarium, hvor vi har studeret de forskellige kulturer gennem forelæsninger og besøg i institutioner i Vollsmose. Det har givet den forståelse, der gør, at vi ikke skal gætte os frem. Vi har også lavet en større opgave, som nye medarbejdere får udleveret, så de får den

samme forståelse. Har man en viden, bliver man ikke forskrækket over det, man ikke kendte til, og man dømmes ikke ud fra den virkelighed, man selv lever i.

- Det er vigtigt at tage udgangspunkt i den person, man har foran sig og tale og lytte i øjenhøjde, hvad enten han eller hun er velfungerende i det danske samfund eller ej, siger Ole Lund. Vi snakker slet

Institutionsleder Ole Lund

ikke om at tale ned til folk, men det nytter ikke at tale et uforståeligt pædagogisk sprog, hvis de ikke forstår det. Nogle gange er kropssprog eller eksempler måden at vise, at vi gerne vil i positiv dialog med dem og lytte. Vi er til stede og fokuserer på det, de siger. Et eksempel:

- En somalisk mor var utilfreds med, at barnets tøj var vådt og beskidt, når det skulle hjem. Hun havde en stor familie og ikke tid til at vaske hver

13

dag. Hun var frustreret og ofte meget oprevet. Jeg lyttede længe og forklarede, at hun ikke behøvede at tage tøjet med hjem hver dag, men måske om fredagen som de danske forældre. At vi kunne tørre det her i tørreskabet. Et banalt problem med en enkel løsning, som hun var taknemmelig for.

Marlene Munk: - Hun troede, at vi pædagoger ville tænke dårligt om hende som mor, hvis barnet ikke havde rent udetøj hver dag.

Rollemodeller

For mange af de "fremmede" familier er deres børns institution det første reelle møde med danskerne. Derfor bliver personalet en slags rollemodeller for både børn og forældre i deres videre færden, mener Marlene Munk:

- Mange er uden netværk her i landet og kommer måske sjældent andre steder end her og i indkøbscentret. At vi smiler og viser interesse kan løse op for meget.

Ole Lund: - Og så skal vi selvfølgelig hjælpe, hvor vi kan. Mange bliver nervøse, når de får et brev fra kommunen, som de ikke kan gennemskue, og det påvirker hele familiens tryghed.

Marlene Munk: - Selvom det ikke har noget med os eller barnet at gøre, hjælper vi og ser det som et samarbejde med den familie. Alt, hvad der har med barnet og familien at gøre, betragter vi som vigtigt for vores arbejde. Det er vores bord.

- Jeg tror, vores indstilling smitter af på familierne, og at børnene ved at have haft deres daglige gang i et multietnisk hus, vokser op og bliver fordomsfrie voksne, der ved, at der kan være personer, der er "dumme", men at der ikke er hele folkeslag, der er "dumme". Og at man sagtens kan fungere inden for det danske samfunds lov og rammer og alligevel have sin kultur.

Ole Lund: - Det er vigtigt, at de flerkulturelle familier får lov til at beholde deres baggrund og kultur, og det er vigtigt, at vi har forståelse for det i stedet for at tænke: Jamen, så lær det dog.

Mit barn og jeg er trygge her

El-Khalifa Idzbair er født i Marokko. Hun kom til Danmark i 1992, 22 år gammel. Hun bor i Slagelse og taler et flydende, flot dansk. To af hendes fire børn har ikke gået i børnehave, den næstnyngste er lige rykket fra børnehave til skole, og den yngste lille datter går i vuggestuedelen i Børnehuset Nord. Og det er El-Khalifa Idzbair helt tryk ved:

- Det er godt og trygt at have et barn i den her institution, og jeg er meget glad for vuggestuens personale. Vi har jo en anden baggrund end de danske familier og dermed andre traditioner. F.eks. spiser vi halalmad. Det fik mig i starten til at tænke på, om det var i orden, at min datter spiste i institutionen, men personalet beroligede mig og sagde, at selvfølgelig ville de ikke give mit barn noget mad, som jeg ikke kunne acceptere. Alle respekterer, at vi har en anden kultur og andre vaner, og de er meget interesserede i at høre om vores baggrund.

El-Khalifa Idzbair fortæller, at hun sætter stor pris på personalets hjælpsomhed, hvis der er noget i den danske samfundsmodel, der forekommer uforståeligt:

- De lytter meget og forklarer, hvorfor man i Danmark gør, som man gør. I øvrigt synes jeg, det er rart, at huset rummer så mange forskellige kulturer. Man lærer af hinanden, og jeg føler, at det medvirker til, at der bliver en bedre forståelse og accept af andre måder at leve på.

Man får en tåre i øjet

At se 100 små 3-6 årige samvittighedsfuldt og stolt varetage hver sin rolle i et stort og flot teaterstykke med 300-400 publikummer er altså tårefremkaldende og giver nærmest gåsehud, siger to forældre, der tydeligt har bemærket, hvordan børnene vokser med opgaven

*Af Dorde Køhler, journalist
Foto: Tine Borring*

Hmm, børnehaveteater. Det kan godt gå hen og blive en lang aften, tænkte Pia Skotte, da hun første gang hørte om projektet i sit ældste barns institution, Bispehøjens Børnegård i Holbæk. Sådan tænker hun ikke mere:

- Jeg blev dybt overrasket. Det var, så hårene rejste sig, og tårene løb bare. Tænk, at man kan få 100 små børn til at samarbejde om det her på så flot en måde. Hold da op. Alle vidste, hvad de skulle, og var nogen i tvivl, fik de en hjælpende hånd af et større barn. Det var tydeligt at se, at selv de helt små fik en masse ud af det.

Pia Skotte har mere at sige: - Man kan se børnenes selvtillid vokse, og de er så stolte bagefter. Jeg kan se, at min søn, der nu er rykket videre til skolen, har taget det med

sig, og i skolen siger de, at de tydeligt kan mærke, hvilke børn, der kommer her fra børnehaven. Gennem teaterprojektet har de lært, hvornår de er på og skal gøre det, de skal. Og når de ikke er på, sidder de stille. Det har en opdragende effekt, som de senere har stort udbytte af. De forstår at modtage en kollektiv besked og at samarbejde med andre. Det er socialt unikt.

Også for sammenholdet blandt forældrene betyder projektet en masse, mener Pia Skotte, hvis yngste datter, Helene, nu går i børnehaven. Ånden i hele huset er, at man er meget velkommen både som forældre og bedsteforældre:

- Børnehaven er ikke et afleveringssted. Går barnet her, ja, så går hele familien her.

Det er DAGEN

Trine Pedersen, mor til Caroline, er enig: - De store fælles oplevelser, som forældre og bedste-forældre har med pædagogerne, er vigtige.

Lotte Andersen, Kai Flemming Askjær, Pia Skotte og Trine Pedersen

Bispehøjens Børnegård

Bispehøjens Børnegård i Holbæk er en almindelig børnehave med en specialafdeling for børn med et hørehandicap. Institutionen er opdelt på fire stuer og ikke aldersopdelt, og de mellem 84 og 100 børn – der er vippenormering - fra tre til seks år, ca. 20 % tokulturelle, er under børnehavens projekter sammen på kryds og tværs.

Dagplejen er tilknyttet børnehaven. Har et barn fået plads i dagplejen, er det også garanteret en plads i børnehaven, så huset i princippet er en 0-6 års institution med gode, lange forløb for både børn og forældre. I øjeblikket fungerer det sådan, at dagplejerne og deres børn jævnligt kommer på besøg i børnehaven, og før overgangen til børnehave intensiveres besøgene. Personalet i børnehaven og dagplejen overvejer i øjeblikket, hvordan dagplejebørnene aktivt kan involveres i husets store årlige teaterprojekt.

Vi ser resultaterne af det store arbejde, der er gjort, på børnene. Min egen datter gemte sig f.eks. lidt det første år. I år spillede hun teater med fuld power på. Hun har fået en masse selvtillid.

Men det betyder også meget, at børnene under teaterprojektet kommer virkelig på tværs af stuerne. Hun mener også, at et fælles projekt, der samler huset på den måde, må være en guldgrube personalemæssigt:

- Det har givet et godt samarbejde, og det smitter af på børnene. Det er fantastisk i de måneder, projektet står på. Familierne bliver involveret og opfordret til at tale om og læse om det aktuelle emne derhjemme. Børnene begynder at synges sangene fra stykket, og de stråler simpelthen. Og den dag, det går i luften, det er bare DAGEN. Det er, som man får gåsehud. Det er bare så flot, og børnene er så stolte.

De mange intelligenser

- Hvert eneste år er det en utrolig spændende proces, siger institutionsleder Kai Flemming Askjær. Fordi den indeholder så meget opdra-

gelse og læring. Alle har roller og er afhængige af hinanden, så det er vigtigt, at alle kommer. Projektet medfører på en sjov måde både sproglig, motorisk og kreativ udvikling. Det giver sammenhold og social kompetence. Vi kommer hele vejen rundt om de ting, der er indeholdt i læreplanen.

- Faktisk har vi tænkt teaterprojektet ind i læreplanen og beskrevet, hvad vi skal være opmærksomme på inden for de enkelte alderstrin. Det gør os i stand til at lave en decideret måling, som vi kan bruge til forældresamtalerne. Og her spiller teaterstykket en stor rolle, fordi det netop involverer alle intelligenserne og alle de emner, der ligger i læreplanen.

- Et år fulgte vi f.eks. en gruppe bestemte børn for at se, hvad der skete med dem sprogligt under processen. Og vi konstaterede, at nogle af de mere stille børn udviklede sig markant. Samtidig, fordi de arbejder sammen på kryds og tværs, lærer de rummelighed. Her i huset er det ikke underligt, at der er nogle, der er handicappede eller tokulturelle eller store og små. Det er man vant til, og det skaber tolerance og hjælpsomhed.

Alle brænder

En anden af de store styrker ved teaterprojektet er ifølge pædagog Lotte Andersen, at det skærper børnenes nysgerrighed:

- De vil gerne vide så meget om emnet som muligt. De følger det og synger stykkets sange over hele sommeren. Det er en superdejlig oplevelse at lave noget fælles, som alle brænder for. Børnene har selv indflydelse, og det skaber samhørighed. Og så er det en god måde at integrere børn, der er lidt anderledes eller har et handicap. Vi laver bare en rolle til dem.

- *Er det bevidst, at I voksne selv spiller så meget med i stykket?*

- Ja, siger Lotte Andersen. Det er jo også en proces for os. Derfor har vi holdt personaleweekender med teatertemaer. For hvis vi går til den, går børnene også til den. Og hvis børnene skal være grønne i hovederne, så er vi også grønne i hovederne. Det giver tryghed.

Kai Flemming Askjær: - Det her handler i høj grad også om at udvikle os selv som personale, og der er blevet overskredet mange grænser hos medarbejderne på samme måde som hos børnene. De første år følte mange sig generte ved at skulle optræde for så mange mennesker. Vi oplever da også, at nogle af de mindste af og til ikke er 100 pct. på. Men jeg kan forsikre dig om, at selv om et barn står inaktivt i et hjørne under opførelsen, så sker der et eller andet inde i hovedet. Noget bliver formet, og næste år er det barn virkelig på.

Teatret er vores image

Fire måneder om året står Bispehøjens Børnegård i Holbæk nærmest på den anden ende. Børn, personale, forældre og også mange bedsteforældre arbejder entusiastisk sammen mod et fælles mål, som er årets store begivenhed: Teaterforestillingen ved sommerfesten den første fredag i juni.

Det er totalteater, hvor hver har sin rolle. Alle børn og alle ansatte er involveret på scenen og har øvet og forberedt sig bravt inden generalprøve og premiere. Emnet er blevet studeret i børnehaven og i hjemmet, der har været studieture, der er i samarbejde med forældre og bedsteforældre lavet rekvisitter, kostymer og kulisser, musikpædagoger har været tilknyttet, og rollerne er blevet indstuderet. Emnerne har været mange, bl.a. Det vilde Vest, nordisk mytologi, skovens trold og elverpiger, HC Andersen og senest i år himmelrummet: Cirkus Himmelspjæt.

- Det er et brag af en fest, siger institutionsleder Kai Flemming Askjær om den 27 år gamle tradition, som han selv har været med til at indstifte. Teatret er en stor del af børnehavens liv og det af vores projekter, der fylder mest. Det er vores image udadtil og en del af vores kultur. Det ligger helt klart i sagens natur, at bliver man ansat her, så spiller man også teater. Det er en vigtig del af en ansættelses-samtale.

Et seks år gammelt barn har allerede lært 80 % af dets samlede livslæring. Pædagogerne i vuggestuer og børnehaver har derfor en stor betydning for barnets sociale udvikling, fordi det er i socialiseringsprocessen, personligheden udformes.

De pædagogiske læreplaner blev indført i 2004 som et pædagogisk redskab til leg og læring. Nedenfor er oplistet nogle relevante hjemmesider, hvor du kan finde materiale om pædagogiske læreplaner i dagtilbud.

Ministeriet for familie- og forbrugeranliggender	www.minff.dk
Styrelsen for social service	www.servicestyrelsen.dk
Kommunernes Landsforening	www.kl.dk
Learning Lab Denmark	www.learninglabdenmark.com
Center for Videregående Uddannelser – CVU	www.cvusj.dk
BUPL's hjemmeside	www.bupl.dk
Socialforskningsinstituttet	www.sfi.dk
Center for Undervisningsmiljø	www.dcum.dk

BUPL Midtsjælland